

1 תלמוד בבלי מסכת סוכה דף כה עמוד א

משנה. שלוחי מצוה פטורין מן הסוכה. חולין ומשמשיהן פטורין מן הסוכה. אוכלין ושותין עראי חוץ לסוכה.

גמרא. מנא הני מילי? דתנו רבנן: אבשבתך בביתך - פרט לעוסק במצוה, ובלכתך בדרך - פרט לחתן. מכאן אמרו: הכונס את הבתולה - פטור, ואת האלמנה - חייב. מאי משמע? - אמר רב הונא: כדרך, מה דרך רשות - אף כל רשות, לאפוקי האי דבמצוה עוסק. - מי לא עסקין דקאזיל לדבר מצוה, וקא אמר רחמנא ליקרי! - אם כן לימא קרא בשבת ובלכתך, מאי בשבתך ובלכתך - בלכת דידך הוא דמיחייבת, הא בלכת דמצוה - פטירת. - אי הכי, אפילו כונס את האלמנה נמי! - כונס את הבתולה - טריד, כונס אלמנה - לא טריד. - וכל היכא דטריד הכי נמי דפטור? אלא מעתה טבעה ספינתו בים דטריד, הכי נמי דפטור? וכי תימא הכי נמי - והאמר רבי אבא בר זבדא אמר רב: אבל חייב בכל המצות האמורות בתורה, חוץ מן התפילין, שהרי נאמר בהן פאר! - הכא טריד טירדא דמצוה, התם - טריד טרדא דרשות.

והעוסק במצוה פטור מן המצוה מהכא נפקא? מהתם נפקא, דתניא: בויהי אנשים אשר היו טמאים לנפש אדם וכו' אותם אנשים מי היו? נושאי ארונו של יוסף היו, דברי רבי יוסי הגלילי

רבי עקיבא אומר: מישאל ואלצפן היו שהיו עוסקין בנדב ואביהוא. רבי יצחק אומר: אם נושאי ארונו של יוסף היו - כבר היו יכולין ליטרה, אם מישאל ואלצפן היו - יכולין היו ליטרה. אלא עוסקין במת מצוה היו, שחל שביעי שלהן להיות בערב פסח. שנאמר אולא יכלו לעשות הפסח ביום ההוא, ביום ההוא אין יכולין לעשות, הא למחר - יכולין לעשות. - צריכא, דאי אשמעינן התם - משום דלא מטא זמן חיובא דפסח, אבל הכא דמטא זמן קריאת שמע - אימא לא, צריכא. ואי אשמעינן הכא - משום דליכא כרת, אבל התם דאיכא כרת - אימא לא, צריכא

2 תוספות מסכת סוכה דף כה עמוד א

הולכי בדבר מצוה כגון ללמוד תורה או להקביל פני רבו ולפדות שבויין פטורין מן הסוכה ואפילו בשעת חנייתן כך פי' בקונטרס וכן משמע בגמרא דקאמר הולכי לדבר מצוה פטורין מן הסוכה בין ביום ובין בלילה ומשמע אע"פ שאין הולכין אלא ביום דאי דאזלי ביממא ובלילה אפי' לדבר הרשות נמי פטירי כדקתני בבב"יתא ועוד עובדא דרב חסדא ורבה בר רב הונא דגנו ארקתא דסורא ותימה אם יכולין לקיים שניהם אמאי פטורין דאטו אדם שיש לו ציצית בבגדו ותפילין בראשו מי מיפטר בכך משאר מצות ובפ' אין בין המודר (נדרים ד' לג:) גבי המודר הנאה דמחזיר לו אבידתו אע"פ דמהני ליה פרוטה דרב יוסף משום דלא שכיחא ואי כל זמן שאבידה בביתו מיפטר מלמיתב ריפתא לעני אם כן שכיחא היא אלא ודאי לא מפטר אלא בשעה שהוא עוסק בה כגון טלית של אבידה ושוטחה לצורכה או בהמה שנותן לה מזונות דלא שכיחא שבאותה שעה יבא עני לשאול ממנו וצריך לומר דהכא נמי איירי בכי האי גוונא דאי מיטרדי בקיום מצות סוכה הוו מבטלי ממצות

3 חידושי הריטב"א מסכת סוכה דף כה עמוד א

מתניתין שלוחי מצוה פטורים מן הסוכה. פי' משום דעוסק במצוה פטור מן המצוה ומייתי לה בגמרא מקרא, ותימה דהא ודאי לא אמרו העוסק במצוה פטור מן המצוה אלא בשאי אפשר לקיים שתיהן, כי בעודו בסוכה או שמניח תפילין או שמתעטף בציצית או שיש"י" מזוזה בפתחו אין לפטרו מכל המצות, ומה שאמרו בשומר אבידה שפטור מלתת פרוטה לעני היינו בשעה שמנערה ומטפל בה והיינו דאמרינן ופרוטה דרב יוסף לא שכיחא כדפרישית בדוכתה, וכיון דלא מיפטר אלא בעודו עוסק במצוה זו למה לי קרא פשיטא למה יניח מצוה זו מפני מצוה אחרת, וי"ל דהא קמ"ל דאפילו בעי להניח מצוה זו לעשות מצוה אחרת גדולה הימנה אין הרשות בידו ד"ס"א איפטורי הוא דמיפטר מינה אבל אי בעי למשבק הא ולמיעבד אידך הרשות בידו, קמ"ל דכיון דפטור מן האחרת הרי היא אצלו עכשיו כדבר של רשות ואסור להניח מצותו מפני דבר שהוא של רשות

4 ר"ן על הרי"ף מסכת סוכה דף יא עמוד א

. ולא נ"ל כן דפשטא דמילתא לא משמע כן ועוד מדאמרין [ברכות טז א] חתן פטור מקריאת שמע עד מוצאי שבת אם לא עשה מעשה ואם איתא דביכול לקיים את שתיהם מיחייב נימא דאיבעי ליה ליתובי דעתיה כדאמר [כאן דף כה ב] גבי אבל וליקיים תרוייהו ולא מצית אמרת דלא מצי ליתובי דעתיה דהא נתן חתן אם רצה לקרות לילה הראשון קורא ובפרק היה קורא [דף יד ב] נמי אמרינן החופר כוך למת פטור מק"ש ומן התפלה ומן התפילין ומכל מצות האמורות בתורה ובודאי דרכן של חופרין דבתר דמחו בה טובא מיפשי פורתא והדרי ומחו ובעידנא דמיפשי למה הוא פטור (לתת פרוטה לעני העומד אצלו) ובודאי דהחופר כוך למת כדרכו שנינו ובפרק מי שמתו [דף יח א] נמי תניא המשמר את המת אע"פ שאינו מתו פטור מק"ש ומן התפלה ומן התפילין ומכל מצות האמורות בתורה והא משמר ודאי אפשר לו לקיים כמה מצות ולמה אמרו פטור לפיכך נ"ל דהעוסק במצוה פטור מן המצוה אע"פ שיכול לקיים את שתיהן וההיא דנדירים לא מוכחא מידי דודאי בשעה שהאבדה משומרת בתיבתו לא מפטר דעוסק במצוה אמרינן ולא מקיים מצוה ומי שאבדה אצלו אע"פ שהוא מקיים מצוה אינו עוסק בה אלא בשעה שמנערה לצרכה ובההיא שעתא ודאי פטור למיתב פרוטה לעני אע"פ שאפשר לקיים את שתיהן ולחזור לנערו אלא בההיא גוונא לא שכיח והיינו טעמא דמדפטר רחמנא חתן אע"ג דאפשר ליה ליתובי דעתיה ולקיים את שתיהן וכדכתיבנא ילפינן כל שהוא עוסק במלאכתו של מקום לא חייבתו תורה לטרוח ולקיים מצות אחרות אע"פ שאפשר

5 פני יהושע מסכת סוכה דף כה עמוד א

ועוד נראה לי דלענין סוכה איכא רבותא טפי דאע"ג דבכל שעה ושעה עובר על מצות עשה דסוכה. ועוד דלא דמי לשאר מצות עשה שאינן אלא בשב ואל תעשה כשבטל מהם משא"כ בסוכה איכא נמי איסורא בקום עשה כשאוכל ושותה וישן חוץ לסוכה, ואפשר נמי דעכ"פ הוי לן לחייבו משום מראית עין שלא יחשדנו כפושע ומבטל בידים דלאו כו"ע ידעו שהוא עוסק במצוה, אלא דאפ"ה פטור כיון דכל מצטער בעלמא פטור מן הסוכה מתשבו כעין תדורו דמהאי טעמא פטרינן לקמן [כ"ו ע"א] אפילו הולכי דרכים בעלמא א"כ תו לא שייך הך טעמי דמראית עין ואינך טעמי

6 ט"ז יורה דעה סימן שמא

כתוב בדרישה מכאן היה נראה דה"ה למתעסק בצרכי ציבור וכיוצא בו בזמן התפלה שפטור מלהתפלל כמ"ש הטור סימן צ"ג ומתוך העסק עבר זמן אותה תפלה שגם כן א"צ להשלימה בזמן תפלה שאחריה להתפלל שתיים אחד לתשלומין כיון שג"כ בזמן העסק היה פטור מתפלה כמו באבילות דהכא דמה לי אונס דאבילות או עסק מצוה. ולדעתי כ"ש הוא דהא כשנתעסק בצרכי ציבור גם כן עבד עבודת הש"י עכ"ל. ותמה אני אם יצאו דברים אלו מפיו דהא כל שהוא אונס מקרי פטור מתפלה ובהדיא אמרו באונס דמתפלל אח"כ שתיים כמו שכתוב בא"ח סימן ק"ח

7 שער הציון סימן תעה

לאפוקי שומר אבדה [או משמר המת] אף דהוא גם כן פטור אז מכל המצות [ואפילו יכול לקיים שניהם, אם צריך לטרוח אחר זה, לדעת כמה פוסקים, וכדלעיל בסימן ל"ח עיין שם], אם אכל מצה אזי יצא ידי חובתו, דהוא איש, אלא שאז לא חייבתו התורה מפני שהוא עוסק במצוה אחרת. ומכל מקום מסתפקנא אם יוכל אז לברך ברכת אכילת מצה אקב"ו וכו' כיון שהוא אז אינו מצוה על זה

8 תוספות מסכת בבא בתרא דף ח עמוד ב

:ולר"י נראה דבצדקה כופין משום דאית בה לאו דכתיב בה לא תאמץ את לבבך ולא תקפוצ